

DOSSIER DE PREMSA

100 ANYS ORQUESTRA PAU CASALS

EXCEL·LÈNCIA MUSICAL
I COMPROMÍS SOCIAL

Pau Casals dirigint un assaig de l'orquestra al Palau de la Música
Catalana amb la soprano Conxita Badia. 27/04/1934.
Autor: Carlos Pérez de Rozas. Arxiu fotogràfic de Barcelona.

Exposició 24.11.2020 - 18.07.2021

Museu de la Música de Barcelona

L'Auditori. Lepant 150, 2a pl.
08013 Barcelona

www.museumusica.bcn.cat

Exposició 01.12.2020 - 18.07.2021

Museu Pau Casals

Avinguda Palfuriana, 67
43880 Sant Salvador (El Vendrell)

www.2020.paucasals.org

 MUSEU DE LA MÚSICA

Museu **PauCasals**

 **Orquestra
Pau Casals**
1920-2020

FUNDACIÓ
Pau Casals

Amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

 100
Orquestra
Pau Casals

 Diputació Tarragona

 **Ajuntament
del Vendrell**

AC/E
ACCIÓN CULTURAL
ESPAÑOLA

ÍNDEX

Nota de premsa	3
Espais i eixos temàtics de l'exposició	5
Museu de la Música de Barcelona	5
Museu Pau Casals del Vendrell	10
Comissariat i crèdits de l'exposició	12
L'Orquestra Pau Casals, breu història	13
Els músics de l'orquestra	14
Pau Casals, director d'orquestra internacional	15
Informació Pràctica	16
Contacte de Premsa	16

Annex: cronologia dels concerts més destacats de l'Orquestra Pau Casals

**“Si fins ara he sigut tan feliç
tocant el violoncel,
quina felicitat quan tingui
el més gran de tots els instruments:
l'orquestra!”**

NOTA DE PREMSA

L'exposició "100 anys de l'Orquestra Pau Casals. Excel·lència musical i compromís social" obre les portes a Barcelona i al Vendrell amb documentació i objectes originals de l'orquestra i el músic

La mostra dona a conèixer la història de la Orquestra Pau Casals i el seu compromís social i reivindica també la figura de Pau Casals com a un dels millors directors d'orquestra del s.XX

Es distribueix en dos equipaments: el Museu de la Música de Barcelona i el Museu Pau Casals del Vendrell i podrà visitar-se fins al juliol del 2021

L'exposició s'emmarca en els actes de commemoració del Centenari de l'Orquestra Pau Casals 1920-2020 impulsat per la Fundació Pau Casals i que és una de les commemoracions oficials de la Generalitat de Catalunya de l'any 2020

Barcelona, 24 de novembre de 2020 –Des del 24 de novembre de 2020 i fins el 18 de juliol Barcelona i el Vendrell acullen l'exposició "100 anys de l'Orquestra Pau Casals. Excel·lència musical i compromís social" en el marc dels actes de commemoració del Centenari de l'Orquestra Pau Casals 1920-2020. L'exposició, que ha estat coproduïda per la Fundació Pau Casals i el Museu de la Música de Barcelona, compta amb una proposta museogràfica en dues parts: el Museu de la Música de Barcelona on es podrà visitar a partir del 24 de novembre, dedicada a la història de l'Orquestra, i el Museu Pau Casals del Vendrell, centrada en la dimensió de Casals com a director, que es podrà visitar a partir del proper 1 de desembre.

L'exposició té com a objectiu **donar a conèixer la història de l'Orquestra Pau Casals i reivindicar la figura del Mestre com un dels millors directors d'orquestra del s. XX.** En aquest sentit, la mostra compta amb **objectes personals de Pau Casals, com la seva levita i batuta de director, i documentació original** que s'ha conservat al **Fons Pau Casals de la Fundació Pau Casals**, dipositat a l'**Arxiu Nacional de Catalunya**, i dels fons que es conserven a la **Biblioteca de Catalunya**, al **CEDOC**, a l'**Arxiu Històric del Gran Teatre del Liceu**, l'**Arxiu Fotogràfic de Barcelona**, entre altres, i que reflecteixen la intensa activitat que va tenir l'orquestra durant els seus anys d'existència.

A part dels programes de concerts i cartells, a l'exposició es podran veure altres documents originals com partitures del fons de l'orquestra, nòmines dels músics, rebuts de les donacions que va fer Pau casals per l'orquestra, o l'original de la proposta presentada a la Junta de Música de Catalunya perquè l'Orquestra Pau Casals esdevingués Orquestra Nacional de Catalunya, entre d'altres. Per a la realització de l'exposició també s'ha consultat documentació conservada en altres **Arxius Històrics de tot Catalunya**, el **fons del Museu de la Música** o **altres fons particulars**, com el de la família de Vicenç Company, violinista membre de l'Orquestra Pau Casals.

L'exposició ha estat **comissariada per Núria Ballester, directora del Museu Pau Casals**, juntament amb un **comitè assessor** format pel **director del Museu de la Música, Jaume Ayats**, el

musicòleg Bernard Meillat i el director de la Fundació Pau Casals, Jordi Pardo, i ha comptat amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Tarragona, l'Ajuntament del Vendrell i Acció Cultural Española.

L'Orquestra Pau Casals, compromís social amb la música

El 13 d'octubre de 1920 es presentava al públic l'Orquestra Pau Casals al Palau de la Música Catalana. Un projecte d'èxit que, gràcies a la tenacitat i al sacrifici personal de Casals, va programar més de 360 concerts, amb una formació simfònica excel·lent i amb temporada estable.

En aquest sentit, **el recorregut de l'exposició té com a punt de partida la mostra acollida al Museu de la Música de Barcelona, on s'explica la història de l'orquestra** des de la seva creació al 1920 fins al seu desenllaç amb l'esclat de la Guerra Civil Espanyola que va destruir el panorama simfònic a la Barcelona dels anys 40, passant per l'època de la República en la qual la figura de Pau Casals i la seva orquestra van rebre grans reconeixements. L'exposició explica i exposa el funcionament de l'orquestra, el repertori amb els compositors, solistes i directors convidats, la trajectòria dels músics que la van formar i també el seu fort compromís social reflectit en l'impuls del projecte de l'Associació Obrera de Concerts.

Pau Casals, director internacional

Com a fil continuador, **al Museu Pau Casals del Vendrell es mostren els concerts que l'Orquestra Pau Casals va fer arreu del país:** Reus, Girona, Granollers, Vilanova i la Geltrú, Terrassa, Sabadell i Lleida entre altres. Aquí, la mostra posa especial èmfasi en l'homenatge que els músics de l'orquestra van organitzar a Pau Casals l'any 1927 amb un concert a la seva vila nadiua.

L'últim àmbit de l'exposició reivindica la **figura de Pau Casals com a director d'orquestra internacional**, sobretot a partir de la fi de la Segona Guerra Mundial, quan des del seu exili Casals va tornar a dirigir de forma regular al Festival de Prada (1950-1966), al Festival de Puerto Rico (1957-1973), al Festival de Marlboro (1960-1973) i a partir del 1962 dirigint el seu oratori *El Pessebre* arreu del món com una croada personal per a la pau i la fraternitat entre els pobles.

Compra d'entrades

L'exposició podrà visitar-se a partir del 24 de novembre al Museu de la Música i a partir de l'1 de desembre al Museu Pau Casals del Vendrell, amb l'entrada general d'un dels dos museus. Un cop adquirida l'entrada per un dels dos museus aquesta serà vàlida per l'exposició de l'altra. Les entrades poden adquirir-se a través de les pàgines web dels museus o a les taquilles dels centres.

ESPAIS I EIXOS TEMÀTICS DE L'EXPOSICIÓ

Cada espai expositiu de la mostra -el Museu de la Música de Barcelona i el Museu Pau Casals del Vendrell- recull una part diferent del fil narratiu de l'exposició.

Museu de la Música de Barcelona

Material expositiu: fotografies, audiovisuals, cartells, imatges, documentació original de l'època, levita, batuta, faristol i pipa originals de Pau Casals.

Àmbit 1 | 100 anys de l'Orquestra Pau Casals. Excel·lència musical i compromís social

El 13 d'octubre del 1920 es presentava al públic l'Orquestra Pau Casals al Palau de la Música Catalana. Un projecte d'èxit que, gràcies a la tenacitat i al sacrifici personal de Casals, va programar més de 360 concerts, amb una formació simfònica excel·lent i amb temporada estable. A més del repertori clàssic, va incorporar autors contemporanis i autòctons i va portar a la ciutat directors d'orquestra i solistes internacionals de primer nivell, fins arribar a convertir-se en pocs anys en un referent en el mapa musical europeu. L'exposició presenta la història de l'orquestra i com va marcar a tota una generació de músics.

1.1. Pau Casals, intèrpret i Director d'Orquestra Internacional

Pau Casals (El Vendrell, 1876–San Juan de Puerto Rico, 1973) ha sigut un dels músics més importants del segle XX. Violoncel·lista, director d'orquestra, compositor, humanista i ferm lluitador per la llibertat i la democràcia, el seu llegat el converteix en un dels grans noms de la música i de la defensa de la pau i els drets humans. A través de fotografies i audiovisuals l'exposició repassa la seva trajectòria com a director que va saber traslladar la sensibilitat, creativitat i exigència que tenia en la interpretació als músics de l'orquestra, amb qui generava una gran complicitat i comunicació per arribar a la comprensió completa de l'obra.

Imatges: Sèrie de fotografies fetes durant un assaig de Pau Casals a Puerto Rico. Fotografies d'Arthur Grossman. 1968. ANC.

Àmbit 2 | L'Orquestra Pau Casals, un ideal després de la Gran Guerra

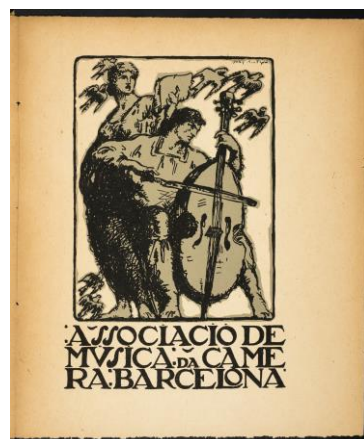
Pau Casals sempre havia manifestat passió per dirigir, però la carrera de solista no li havia permès dedicar-s'hi. Per a ell, l'únic instrument sense limitacions era l'orquestra. El 1919, trasbalsat pels efectes de la Primera Guerra Mundial i allunyat de la seva terra des de feia anys, va sentir la necessitat de dur a terme un nou projecte a Barcelona: la creació d'una orquestra simfònica d'alt nivell amb temporada estable i projecció internacional. L'Orquestra Pau Casals.

A l'exposició podrem observar la levita, la batuta, el faristol i la pipa originals de Pau Casals.

2.1. La Música simfònica, una imatge de la comunitat

A partir de cartells i imatges de les institucions musicals de l'època i un audiovisual, es contextualitza la Barcelona de l'any 1920 quan Casals arriba a la ciutat amb un panorama musical protagonitzat per l'Orquestra Simfònica de Barcelona i l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu i la Banda Municipal de Barcelona. Des de principis del segle XX, Barcelona gaudia d'una indústria i una activitat musical molt potent amb teatres, sales de concert, societats corals i orfeons, fàbriques d'instruments, lutiers i associacions musicals dedicades a la promoció i difusió de la música clàssica.

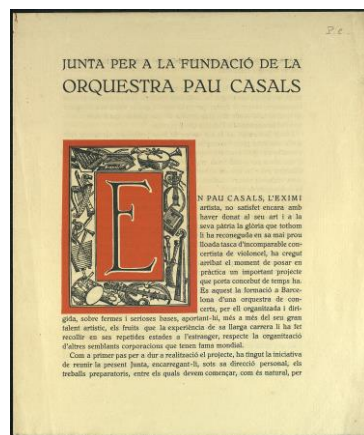
Imatge: L'Associació de Música "da Camera" va ser creada el 1913 amb l'objectiu de difondre la música clàssica. La seva activitat va durar fins el 1936 i va comptar amb la direcció artística de Pau Casals, qui va fer nombrosos concerts amb la seva orquestra. BC

2.2. Els orígens, Fundació i Patronat

La intenció inicial de Casals no era crear una orquestra nova, sinó transformar les que ja existien en un gran conjunt orquestral d'alt nivell i amb temporada estable. Després de topat amb la incomprensió i la negativa de bona part del món musical, polític i empresarial, va decidir crear la seva orquestra i finançar-la amb recursos propis i amb l'ajuda d'un patronat, que en va esdevenir l'organisme rector. L'exposició recull fotografies i documents de l'època, entre els quals la Junta per a la fundació de l'Orquestra Pau Casals i les Bases de la Junta del Patronat.

En aquest espai es podran contemplar els documents fundacionals del Patronat, memòries, programes de concerts, estat de comptes i un rebut original de l'aportació econòmica que va fer Pau Casals per a sufragar les despeses de l'orquestra

Imatge: document fundacional de l'Orquestra Pau Casals, Barcelona. 15 de juny de 1920. Fons Pau Casals. ANC.

2.3. Els Músics i el Funcionament de l'Orquestra

Per tal de formar la seva orquestra, Pau Casals va tenir dos objectius molt clars: el primer era que els músics havien de ser de Catalunya; i el segon que tinguessin uns bons honoraris ja que un dels objectius del Mestre era dignificar la professió posant els salaris al nivell de les orquestres europees. Alhora els exigia unes normes bàsiques de funcionament, com la puntualitat, l'estudi i l'obligació d'assistir a tots els assajos sense possibilitat d'enviar-hi suplents, una pràctica molt

habitual a l'època. La no assistència era penalitzada econòmicament. Com a director, va renunciar als seus honoraris.

En aquest àmbit podem veure exposats documents interessants com les nòmines signades dels músics de l'orquestra de l'any 1922 i l'element principal és una gran fotografia que es conserva de tots els membres de l'orquestra, a través de la qual es demanarà la participació del públic per ajudar a identificar-los. De la mateixa manera, a la llanterna de l'Auditori es realitzarà una mostra que presentarà la trajectòria de 18 músics destacats que van tocar a l'Orquestra Pau Casals.

Imatge 1: Dibuix de Casals dirigint l'orquestra i esbós dels músics Josep Nori (clarinet), Bonaventura Dini (Viloncel), L. Escalas (flauta) i Pau Dini (violí). Joaquim Renart 9/6/1927. Fons Renart BC.

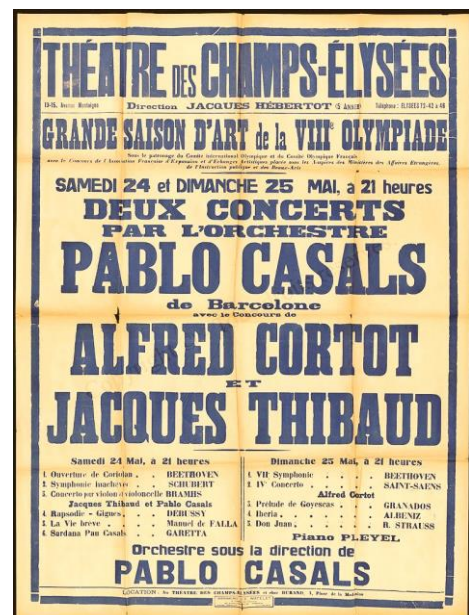
Imatge 2: Els membres de l'Orquestra Pau Casals al Casino del Masnou. 1927. M. Sendra. Fons Pau Casals. ANC.

2.4. Una orquestra catalana oberta al món contemporani

Durant els setze anys de funcionament, l'orquestra va complir amb escriure la tasca que s'havia imposat de portar a Barcelona música simfònica de primer nivell. L'orquestra va realitzar més de 360 concerts amb 66 estrenes absolutes. Els programes incloïen un repertori eminentment clàssic i del romanticisme (de Bach, Beethoven, Haydn i Mozart, a Schubert, Schumann, Wagner i Brahms) però també incorporava un nombre sorprenent d'obres d'autors contemporanis (Schönberg, Stravinsky, Strauss, Falla, Bartók, Honneger, Berg, Horowitz), i autors catalans com Garreta, Gerhard, Pahissa o Pujol, que en molts casos van dirigir les seves pròpies obres.

En aquest àmbit es mostren els programes i cartells més importants conservats de la trajectòria musical i de l'orquestra i una infografia amb l'univers de l'Orquestra Pau Casals que de forma molt gràfica i visual presenta els directors, solistes i compositors contemporanis que van participar en les temporades de l'orquestra.

Imatge: Cartell del concert al Théâtre des Champs-Élysées per la inauguració de la VIII Olimpíada Cultural de París amb la participació d'Alfred Cortot i Jacques Thibaud com a solistes. 1924. Fons Arxiu Théâtre des Champs-Élysées, Paris

2.5. L'Associació Obrera de Concerts: el compromís social

Paral·lelament a l'orquestra, el juliol del 1925 Pau Casals va impulsar l'Associació Obrera de Concerts, una associació creada pels obrers i per als obrers amb l'objectiu de divulgar la música simfònica a les classes treballadores. La música simfònica era entesa com una font de regeneració social i cultural. La iniciativa va ser un èxit i l'associació va arribar a tenir gairebé tres mil socis, amb seccions a tot Catalunya i activitats i serveis com ara biblioteca, cor, associació de teatre, escola de música i una revista musical anomenada Fruïcions. A l'exposició, la importància de l'Associació Obrera de Concerts queda plasmada a través dels cartells, imatges, audiovisuals i carnets propis de l'AOC i objectes com una placa commemorativa i un llibre de signatures dedicat a Pau Casals. Cal destacar també el llibre d'actes de l'AOC que va ser retornat el 2016 dels Arxius de Salamanca.

2.6. República i Guerra Civil: La fi de l'orquestra

Durant els anys de la República, Pau Casals va mantenir una actitud de respecte i compromís constant amb el nou govern, amb el qual Casals compartia plenament els ideals democràtics i culturals. El 19 de juliol del 1936 l'orquestra havia de participar en la inauguració a Barcelona de l'Olimpíada Popular, organitzada com a protesta pels Jocs Olímpics de Berlín que se celebraven sota el règim nazi. El 18 de juliol, mentre assajaven al Palau de la Música Catalana la Novena Simfonia de Beethoven amb l'Orfeó Gracienc, els va arribar la notícia del cop d'Estat que va precipitar l'esclat de la Guerra Civil espanyola. L'assaig va ser suspès i el concert, anul·lat. Des d'aleshores, l'orquestra només es va reunir en dues ocasions al Gran Teatre del Liceu: el 13 de setembre del 1936 en un concert en honor als caiguts i el 12 de juliol del 1937 en un concert del II Congrés Internacional d'Escriptors.

En aquest àmbit, a part dels programes i cartells dels concerts més importants d'aquest període cal destacar llista manuscrita que es conserva, original de Pau Casals, testimoni de l'ajuda econòmica que Pau Casals va brindar des del seu exili a milers refugiats que es trobaven en els camps del sud de França, entre ells músics de la seva orquestra com Vicenç Montoliu (corn anglès), Lluís Rovira (trompeta) Narcís Cla i Vilar (violinista) , J. Pedrol (violinista) i Rafel González (violonista). També en aquest sentit s'exposa una carta manuscrita del violinista Josep Maria Pedrol des del camp d'Argelers sur le Mèr demanant un permís per anar a veure a Pau Casals. La carta va signada també, Julio Herrero, violoncel·lista. Ambdós músics de l'Orquestra Pau Casals.

Imatge: Llista manuscrita original de Pau Casals testimoni de l'ajuda econòmica que Pau Casals va brindar des del seu exili a milers de refugiats que es trobaven en els camps del sud de França, entre ells músics de la seva orquestra com Vicenç Montoliu (corn anglès), Lluís Rovira (trompeta) Narcís Cla i Vilar (violonista), J. Pedrol (violonista) i Rafel González (violonista). Fons Pau Casals. ANC

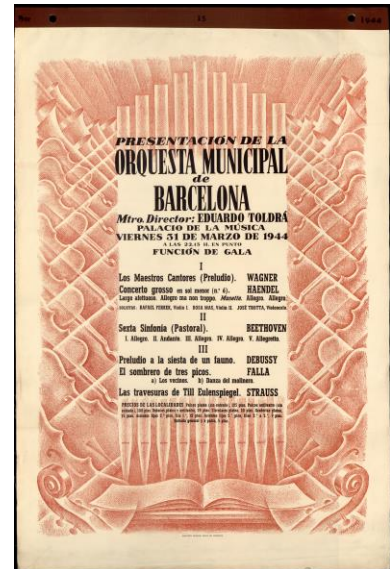
[illegible]

2.7. Les orquestres simfòniques després de la Guerra

El definitiu allunyament de Pau Casals i les tristes circumstàncies de la postguerra van deixar Barcelona sense cap orquestra simfònica estable i institucionalitzada. El 1942 es va començar a posar fil a l'agulla al nou projecte de l'Orquestra Municipal de Barcelona. La nova orquestra va capitalitzar la vida simfònica de la ciutat fins la seva reconversió, el 1967, en l'Orquestra Ciutat de Barcelona, nom amb el que va ser coneguda fins el 1994 quan es va passar a anomenar Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya.

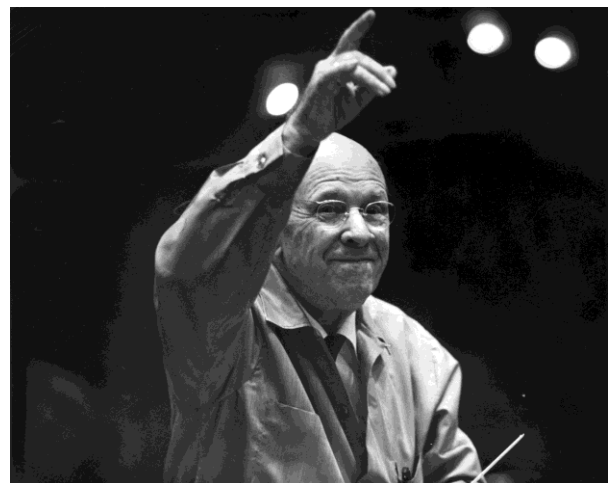
En aquest àmbit es mostren fotografies de l'Orquestra Municipal de Barcelona dirigida per Eduard Toldrà i programes de les orquestres que van existir en aquest trànsit del 1939 al 1942 com l'Orquestra Filharmònica a Barcelona o l'efímera Orquestra Ibérica de Conciertos.

Imatge: cartell de la presentació de l'Orquestra Municipal de Barcelona. 31 de març de 1944. AHCB

Àmbit 3 | El llegat de Pau Casals com a director d'orquestra

Tenacitat, estudi, treball, comunicació, expressivitat, respecte: aquestes són algunes de les característiques que s'han descrit sobre el Casals director d'orquestra, un vessant no pas menys important que el d'interpret, i que va merèixer nombrosos elogis dels crítics musicals i dels col·legues directors. La Guerra Civil i l'exili van interrompre la seva carrera internacional i no va ser fins després de la Segona Guerra Mundial que Casals va tornar a dirigir de forma regular al Festival de Prada (1950), al Festival de Puerto Rico (1957) i al Festival de Marlboro (1960). A partir del 1962, va dirigir arreu del món el seu oratori *El Pessebre*.

Àmbit final que clou l'exposició a partir d'un audiovisual de síntesis de l'exposició i que enllaça amb l'exposició del Vendrell.

Museu Pau Casals del Vendrell

Àmbit 1 | 100 anys de l'Orquestra Pau Casals. Excel·lència musical i compromís social

Presentació

La mostra del Museu Pau Casals del Vendrell parteix del context de la Barcelona de 1919, quan Casals va arribar a la ciutat. I va sentir la necessitat de dur a terme un nou projecte a Barcelona, on havia decidit fixar definitivament la residència: la creació d'una orquestra simfònica d'alt nivell amb temporada estable i projecció internacional. L'Orquestra Pau Casals. Amb la primera sèrie de concerts s'iniciava una etapa transcendental en la història del simfonisme barceloní i de la història musical de Catalunya, caracteritzada per la regularitat i constància en les audicions simfòniques.

Àmbit 2 |

2.1. Una orquestra arrelada al territori

L'activitat musical de l'orquestra es va desenvolupar bàsicament a Barcelona, on hi tenia la seu, però també va girar per tot el país en concerts a ciutats com Figueres, Mataró, Olot, Palamós, Sant Feliu de Guíxols, Terrassa, Sabadell, Lleida, Granollers, Vic, El Masnou, El Vendrell i Vilanova i La Geltrú. En moltes d'aquestes ciutats, a part del concert de l'orquestra es van retre homenatges a la figura de Pau Casals, posant el seu nom a places i carrers.

En aquest àmbit podem veure documentació i fotografies relacionades amb els principals concerts de l'orquestra a Catalunya, molts d'ells conservats ens arxius municipals, col·leccions particulars o associacions musicals. Cal destacar el programa del primer concert que l'Orquestra Pau Casals va fer fora de Barcelona que va tenir lloc el 17 d'octubre de 1922 al Teatre Fortuny de Reus i els programes i cartells dels concerts que va fer l'Orquestra a Casals a Girona, ciutat que va visitar varies vegades i de la qual es conserva una imatge inèdita dels músics de l'orquestra a les escales de la catedral, que ha estat cedida per la filla de Vicenç Company, violinista de l'orquestra.

Imatge: Programa del Concert que va fer l'Orquestra Pau Casals al Teatre Fortuny. Concert inaugural de la II temporada de l'Associació de Concerts de Reus, 17 d'octubre de 1922. Col·lecció Xavier Robert, Reus

2.2. Homenatge a la seva vila nadiua, El Vendrell

El 10 de juliol de 1927 els músics de l'Orquestra Pau Casals van organitzar un homenatge a Pau Casals en reconeixement i agraïment a la tasca que estava fent amb la seva orquestra per tot Catalunya. Es va crear una comissió formada per membres de l'Orquestra Pau Casals i membres del Patronat que van organitzar l'homenatge a la seva vila natal, El Vendrell.

A la mostra podem observar imatges, documentació i objectes commemoratius de l'acte com un magnífic llibre de signatures o una batuta feta d'una fusta d'olivera borda sortida dels peus de l'Àngel Tobias, regalada a Pau Casals per l'alcalde del Vendrell Josep Vilanova.

També cal destacar un film amb les imatges conservades més antigues de Pau Casals, testimoni de l'homenatge on es poden veure les imatges de Casals dirigint la seva orquestra al Vendrell.

Imatge: Pau Casals dirigint el concert popular amb al seva orquestra a la plaça Pi i Maragall on van interpretar obres d'Enric Morera, Beethoven, Bach i Wagner. Fotografia de Josep Maria Sagarra i Plana. Fons Pau Casals. ANC.

Àmbit 3 | Pau Casals, director d'orquestra internacional

Amb la creació de l'Orquestra Pau Casals la vessant de Casals com a director d'orquestra va agafar un nou impuls i va ser convidat assíduament a dirigir l'Orquestra Filharmònica de Nova York, l'Orquestra Simfònica de Londres i altres orquestres de renom internacional com l'Orquestra Simfònica de Viena i l'orquestra de la BBC. La Guerra Civil i el seu exili va interrompre la seva carrera internacional i no va ser fins després de la Segona Guerra Mundial que Casals va tornar a dirigir de forma regular al Festival de Prada (1950), al Festival de Puerto Rico (1957) i al Festival de Marlboro (1960).

En aquest àmbit es podrà veure un audiovisual de Pau Casals amb imatges recentment recuperades i digitalitzades per la Fundació Pau Casals, del músic dirigint als Festivals de Puerto Rico d'una gran riquesa documental i comunicativa.

Imatge: Pau Casals dirigint un assaig del Festival de Puerto Rico, c. 1965. Fotografia d'Arthur Liepzig. Fons Pau Casals. ANC.

COMISSARIAT I CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

Comissària: Núria Ballester

Llicenciada en Història de l'Art per la Universitat Autònoma de Barcelona i Màster en Museologia i Gestió del Patrimoni Cultural per la Universitat de Barcelona. El 1996-97 realitza la catalogació i inventari del fons del Museu Pau Casals. El 1997-98 treballa a l'Arxiu Nacional de Catalunya en la catalogació del fons Pau Casals. El 1999-2000 realitza l'inventari del fons Pau Casals a Washington D.C, treballant amb Marta Casals, i al mateix temps realitza una estada de pràctiques al Archives Center del National Museum of American History (Smithsonian). El 2001 s'incorpora com a conservadora al Museu Pau Casals i des del 2010 n'és la directora.

Comissió Assessora: Jaume Ayats, Bernard Meillat, Jordi Pardo

Documentació: Isaura Solé

Disseny i projecte expositiu, control de producció i muntatge: Croquis S.A.

Disseny gràfic: Eumo_dc

Audiovisuals: Pep Botey

Traduccions: Anna Tetas

Museu de la Música de Barcelona

Jaume Ayats, director
Clara Sen, cap de Projectes i Programes
Imma Cuscó, coordinació de projectes
Eulàlia Vilardell, programa educatiu
Marisa Ruiz, cap de col·leccions i documentació
Esther Fernández i Manel Barcons, conservació i restauració
Sara Guasteví, documentalista i responsable de xarxes socials
Lisi Andrés, responsable de comunicació
Marta Alemany, Ana Anaya, Aleix Palau, comunicació i premsa
Daniel Antolín, il·luminació
I la col·laboració dels equips tècnics de L'Auditori

Fundació Pau Casals

Jordi Pardo, director general
Núria Ballester, directora del Museu Pau Casals
Cristina Tembleque, atenció al públic i educació
Josep Manel Laliga, muntatge i il·luminació
Marta Puigderrajols, comunicació i premsa
Anna Ravella, coordinació tècnica i xarxes socials
Eulàlia Subirana, projectes i activitats

Agraïments

Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), Biblioteca de Catalunya (BC), Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB), Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), Arxiu Històric de la Societat del G. T. del Liceu / Universitat Autònoma de Barcelona (AHSGT.Liceu – UAB), Arxiu Municipal del Districte de Gràcia (AMDG), Arxiu Municipal del Districte d'Horta-Guinardó (AMDHG), Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques (MAE - Institut del Teatre), Biblioteca Museu Víctor Balaguer (BMVB), Centre de Documentació de l'Orfeó Català (CEDOC), CRAI Biblioteca del Pavelló de la República (CRAI-BPR UB), Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP), Arxiu Municipal de Vic, Filmoteca de Catalunya Família Vicenç Company, Xavier Robert, Família Soler Carné, Àngels Santacana, Mònica Pagès, Daniel Blanch, Josep M. Figueres, Pepe Reche, Iván Camilo Jiménez Bastidas i Juan Manuel de Hegedüs Gravina

L'ORQUESTRA PAU CASALS, BREU HISTÒRIA

**“Encara que jo fos sempre a l'estranger, el cor el tenia a la meva terra.
Somniava a donar a Catalunya una orquestra que posés el seu nom en un bon lloc”.**

*Assaig de l'Orquestra Pau casals. Pau Casals dirigeix l'assaig al Palau de la Música Catalana. Autor: Pérez de Rozas, Carlos
Productor: Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Data: 27/04/1934*

El 13 d'octubre de 1920 es presentava al públic l'Orquestra Pau Casals al Palau de la Música Catalana. Un projecte d'èxit que, gràcies a la tenacitat i al sacrifici personal de Casals, va programar més de 360 concerts, amb una formació simfònica excel·lent i amb temporada estable. Durant els setze anys de funcionament, l'orquestra va complir amb escreix la tasca que s'havia imposat de portar a Barcelona música simfònica de primer nivell. Els programes incloïen un repertori eminentment clàssic i del romanticisme: de Bach, Beethoven, Haydn i Mozart, a Schubert, Schumann, Wagner i Brahms. També incorporava un nombre sorprenent d'obres d'autors contemporanis com Schönberg, Stravinsky, Strauss, Falla, Bartók, Honneger, Berg, Horowitz, i autors catalans com Garreta, Gerhard, Pahissa o Pujol, que en molts casos van dirigir les seves pròpies obres. La qualitat musical de l'orquestra es va anar consolidant, fins convertir-se en una formació de nivell internacional, tant pel rigor i la qualitat de l'execució com per l'excel·lència dels directors i solistes convidats.

L'orquestra va marcar tota una generació de músics, tant des del punt de vista cultural com social, i va ajudar, a través de l'Associació Obrera de Concerts, a divulgar la música simfònica a les classes treballadores. El seu últim assaig va tenir lloc al Palau de la Música Catalana el 18 de juliol del 1936 i, un any més tard, es va dissoldre definitivament.

El definitiu allunyament de Pau Casals i les tristes circumstàncies de la postguerra van deixar Barcelona sense cap orquestra simfònica estable i institucionalitzada. Malgrat els intents de crear una nova orquestra filharmònica a Barcelona o l'efímera Orquesta Ibérica de Conciertos, dirigida per Enric Casals, no va ser fins el 1942 quan es va començar a posar fil a l'agulla al nou projecte de l'Orquestra Municipal de Barcelona.

ELS MÚSICS DE L'ORQUESTRA PAU CASALS

“Vaig recorre la ciutat a la recerca de músics, en vaig escoltar moltíssims. Alguns, tenien experiència orquestral prèvia i d'altres no havien tocat mai professionalment, finalment quedaren vuitanta-vuit músics, l'embrió de l'Orquestra Pau Casals.”

Per a la formació de la seva orquestra Pau Casals va tenir dos objectius molt clars: el primer era que els músics havien de ser de Catalunya i el segon que tinguessin uns bons honoraris que dignifiquessin la professió. La selecció dels músics va ser molt acurada i es va fer amb la supervisió directa de Casals i la col·laboració del seu germà, Enric Casals, de Joaquim Pena, secretari de l'orquestra i de Domènec Forns, president del Sindicat de Músics de Catalunya. Després d'uns mesos d'exigents proves l'orquestra va quedar formada per vuitanta-vuit músics que van experimentar grans canvis en el seu ofici: des de les pràctiques interpretatives fins a la consideració social, passant per les seves condicions laborals i econòmiques.

La llista dels primers membres de l'Orquestra va ser publicada al programa dels concerts inaugurals de l'octubre de 1920. És difícil saber tots els noms que van passar a formar part de l'orquestra des del 1920 al 1936 per la manca de llistes completes publicades i conservades. En aquest sentit l'exposició ha de servir per poder identificar i donar a conèixer en la mesura que sigui possible, aquests músics que sovint han quedat en l'anonimat.

Orquestra Pau Casals dirigida per Casals amb la participació dels solistes Concepció Badia d'Agustí, soprano, Concepció Callao, contralt, Hermann Brünig i Salvador Recasens, tenors, Emilio B. Forgas, baríton i l'Orfeó Gracienc dirigit pel mestre Joan Balcells. Maig de 1928. Centenari Schubert. Palau de la Música Catalana.

PAU CASALS, DIRECTOR D'ORQUESTRA INTERNACIONAL

“Un director ha de ser capaç de transmetre el seu pensament als músics, no imposant-los els seus conceptes, sinó convencent-los de llur validesa”.

Tenacitat, estudi, treball, comunicació, expressivitat, respecte: aquestes són algunes de les característiques que s'han descrit sobre el Casals director d'orquestra, un vessant no pas menys important que el d'intèrpret, i que va merèixer nombrosos elogis dels crítics musicals i dels col·legues directors. Casals comunicava les idees als músics amb gran respecte i cordialitat, a través del cant i dels gestos, més que amb grans explicacions. Desplegava una estètica postromàntica, pròpia de la seva generació, alhora que treballava per recuperar la música del període clàssic i de Johann Sebastian Bach, erigit com a referència principal.

La Guerra Civil i l'exili van interrompre la seva carrera internacional i no va ser fins després de la Segona Guerra Mundial que Casals va tornar a dirigir de forma regular al Festival de Prada (1950), al Festival de Puerto Rico (1957) i al Festival de Marlboro (1960). A partir del 1962, va dirigir arreu del món el seu oratori *El Pessebre*, on conflueix la faceta de compositor amb la de director. Els enregistraments i testimonis audiovisuals són un llegat imprescindible per entendre que el geni de Casals com a director d'orquestra va igualar el seu geni com a intèrpret del violoncel.

Pau Casals dirigint El Pessebre a Filadelfia, 1963. Fons Pau Casals. ANC.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Per accedir a les exposicions cal fer-ho amb l'entrada general dels museus. Un cop adquirida l'entrada per un dels dos museus, aquesta és vàlida per a l'exposició de l'altre.

Museu de la Música de Barcelona Carrer de Lepant, 150, 08013 Barcelona
Tel.

www.museumusica.bcn.cat

Museu Pau Casals. Av. Palfuriana 67, Sant Salvador, 43880, El Vendrell (Tarragona)

Tel. 977 684 276

www.2020.paucasals.org

CONTACTE DE PREMSA

Judit Cabana - judit.cabana@weareboth.com - 609 77 91 45

Aleix Palau - premsa@auditori.cat - 609 700 006

ANNEX: CRONOLOGIA DELS CONCERTS MÉS DESTACATS DE L'ORQUESTRA PAU CASALS

1920

13/10 - **Concert inaugural de l'Orquestra Pau Casals** amb obres de Bach, Beethoven, Ravel i Liszt. Palau de la Música Catalana.

1921

9/11 - Pau Casals dirigeix el **Concert de Brandenburg núm. 5 de Bach** i el Concert per a piano núm. 22, K. 482 de Mozart amb **Wanda Landowska** com a solista. Palau de la Música Catalana.

1922

25, 29/03 - 1/04 - El director rus **Serge Koussevitzky** dirigeix tres concerts amb obres de Bach, Beethoven, Webern, Wagner, Strauss, Rimsky-Korsakow, Stravinsky, entre altres. Gran Teatre del Liceu.

1923

18/10- **Estrena de *Les Illes Medes* de Juli Garreta.** Segon Concert de Tardor. Palau de la Música Catalana.

25/10- Pau Casals dirigeix la **1a i la 9a Simfonia de Beethoven** amb l'**Orfeó Català** dirigit per **Lluís Millet** i la **Elisabeth Schumann** (soprano) **Josef Monowarda** (baix) **Herminie Kittel** (contralt) i **Georg Maikl** (tenor). Palau de la Música Catalana.

1924

24,25/05 -Casals dirigeix dos **concerts al Théâtre des Champs-Élysées** per la inauguració de la **VIII Olimpíada Cultural de París** amb la participació d'**Alfred Cortot** i **Jacques Thibaud** com a solistes.

23,30/11- Concert dirigit pel director polonès **Adam Szpack**. Primer audició de la Nit Transfigurada d'Arnold Schönberg. Palau de la Música Catalana.

1925

Març/ Abril - **Richard Strauss i Igor Stravinsky** dirigeixen obres seves En la mateixa sèrie, s'interpreten obres de Beethoven i Wagner dirigides per **Hans Winderstein** i **Igor Stravinsky** intervé com a **solista**. Temporada Quaresma Gran Teatre del Liceu.

1926

20/02 - L'orquestra és dirigida per **Max Schillings, Eduard Moerike, Alexander Zemlinsky i Julius Pruwer**. Temporada de Quaresma del Gran Teatre del Liceu.

5/11 - **Manuel de Falla** dirigeix l'estrena mundial del seu concert per a clavicèmbal amb **Wanda Landowska** com a solista. Festival Manuel de Falla de l'Associació de Música "Da Camera". Palau de la Música Catalana.

1927

Març- **Emil Cooper** i **Antoine Fleischer** i **Clemen Krauss** dirigeixen l'orquestra – **Primera audició de la Suite Háy János de Zoltan Kodály** i de la Rapsodia per a piano i orquestra Op. 1 de **Béla Bartók** que va interpretar ell mateix. Gran Teatre del Liceu.

Abril, maig – **Festival Beethoven**. Celebració del centenari de la mort de Beethoven Casals va convidar al gran violinista **Eugène Ysaÿe**, que va participar com a solista i director. El cartell dels concerts incloïa també, el violinista **Jacques Thibaud**, els pianistes **Aldred Cortot** i **M. Horzowski** i les sopranos **Conxita Badia d'Agustí**, **Susan Metcalfe**, **Concepció Callao**, entre altres. Palau de la Música Catalana i Sala Mozart.

1928

8/05- **Serge Prokofieff** interpreta el seu *Tercer concert Op. 26 per a piano i orquestra* dirigida per Enric Casals.

11-18/05- **Centenari de Franz Schubert** amb la participació de solistes com la pianista **Jelly d'Arany** i **Donald Francis Tovey** amb obres de **Schubert** i altres compositors com **Brahms**, **Mahler**, **Schönberg**, **Korngold**, **Bruckner**, entre altres. Palau de la Música Catalana.

1929

6/05- L'orquestra interpreta **l'oratori el Rei David** i altres peces del compositor suís **Arthur Honegger**. Associació de Música da Camera. Palau de la Música Catalana.

9 maig 1929- Concert del trio **Cortot - Thibaud - Casals** i la Orquestra Pau Casals amb un **conjunt de 33 violoncel·les** que interpreten en primera audició **la Saradana per a violoncel·les de Pau Casals**. Palau de la Música Catalana.

1930

4/02- Concert 200 de l'Orquestra Pau Casals, dirigida per Casals amb la col·laboració d'Eduard Toldrà i Enric Morera, amb obres de compositors catalans: **Baltasar Samper**, **Amadeu Vives**, **Ricard Lamote de Grignon (estrena)**, **Eduard Toldrà**, **Enric Morera**, **Juli Garreta** i **Joaquín Zamacois**. Palau de la Música Catalana.

6/06 -: Presentació a Barcelona del mestre **Heinrich Laber** dirigint l'Orquestra Pau Casals amb repertori que incloïa obres de Mozart, Beethoven, Prokofiev i R. Strauss. Associació de Música da Camera de Barcelona. Palau Música Catalana.

19,23/10 – Estrena a Espanya de **La Damnació de Faust de Hector Berlioz**, dirigida per Pau Casals. Associació de Música da Camera de Barcelona. Palau Música Catalana.

1931

Abril- El compositor i director italià **Ildebrando Pizzetti** dirigeix l'orquestra on s'interpreten composicions seves i altres obres de Mozart, Vivaldi i Verdi.

Maig- **Festivals Chopin a Mallorca.** Orquestra Pau Casals amb la col·laboració dels pianistes **Alicia Halffter, J. Gibert Camins, M. Horszowki** i dels mestres compositors i directors **Ernesto Halffter, J. Lamote de Grignon, Baltasar Samper i Alexandre Tansman.**

1932

3/04- Homenatge al compositor austríac **Arnold Schönberg** : Orquestra Pau Casals dirigida per l'autor i amb la cooperació de la soprano **Concepció Badia d'Agustí** i el pianista **Alexandre Vilalta.**

25/09- L'orquestra, dirigida per Pau Casals participa al concert organitzat per la Generalitat de Catalunya en **homenatge al president del Govern de la República** i al **president de les Corts Constituents** amb la participació de la Cobla de Barcelona, la Cobla la Principal, l'Orfeó Català i l'Orfeó Gracienc. **Plau Nacional de Montjuïc.**

13/10: **Festival Manuel de Falla** amb la participació del compositor com a director i com a solista. Orquestra Pau Casals i Orfeó de Sans (dir. A. Pérez Moya), Concepció Callao (contralt) i Manuel de Falla (piano) : Associació de Música da Camera. Palau de la Música Catalana.

1933

23/04 - **Alfred Cortot** dirigeix obres de **Couperin, Shumann i la Simfonia de Faust de F. Liszt** amb la col·laboració de l'Orfeó Gracienc, el tenor Josep Draper i l'organista Vicents Mª de Gibert.

16/11- **Festival Stravinsky** dirigit pel mateix compositor rus, **Igor Stravinsky**, amb la interpretació de Focs artificials, el concert per a violí, la Simfonia dels Salms, Caprici per a piano, i la suite de l'Ocell de Foc. Associació de Música da Camera. Palau de la Música Catalana.

1934

Abril- Sis audicions simfòniques dirigides per Pau Casals amb la col·laboració dels mestres directors **Albert Wolff i Erik Wolfgang Korngold** i de concertistes vocals.

17/6/1934 - **Concert popular d'homenatge al mestre Pau Casals** a benefici de la Caixa d'Invalidesa del Sindicat Musical. Orquestra Pau Casals, conjunt de 32 violoncel·les. Mestres directors Pau Casals, **Jaume Pahissa, Joan Lamote de Grignon, Josep Barberà, Enric Morera.** Palau Nacional de Montjuïc.

4-7/11 -Dos concerts dirigits **Fritz Busch**, amb les primeres audicions a Espanya d'obres de Max Reger i Busoni.

1935

17/02- **Festival Català.** S'intercepten i dirigeixen obres d'**Enric Morera, Francesc Pujol, Jaume Pahissa, Joaquim Zamacois, Enric Casals, Josep Musset, R. Lamote de Grignon, Joaquim Serra**, amb la col·laboració de **Concepció Badia d'Agustí**, soprano, **Enriqueta Garreta.** Palau Música Catalana.

13,16/04- **Otto Klemperer** dirigeix l'Orquestra Pau Casals i l'Orquestra Simfònica de Madrid dins la sèrie de concerts de l'Associació de Música da Camera. Palau de la Música Catalana.

1936

13/04- L'orquestra participa al **concert commemoratiu del 5è aniversari de la República** organitzat per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament del Vendrell. Pau Casals, violoncel·lista, Orfeó Català, Orfeó Gracienc. Gran Teatre del Liceu

19/04 -En el marc del **XIV Festival de la Societat Internacional per la Música Contemporània** de Barcelona l'orquestra interpreta **l'estrena mundial el Concert per a Violí de Berg "A la memòria d'un àngel"** amb el violinista Louis Krasner i dirigit per Hermann Scherchen.

18/07 - **Últim assaig de l'orquestra al Palau de la Música de la Novena Simfonia de Beethoven** que havia de ser interpretada el dia 19 a la inauguració de les Olimpíades Populars de Barcelona.

13/09- **Concert benèfic en honor dels caiguts** per la Guerra Civil. Gran Teatre del Liceu.
1937

12/07- **Concert en honor dels assembleistes del Segon Congrés Internacional d'Escriptors.** Organitzat per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona amb la cooperació del Comissariat de Propaganda i Espectacles. Gran Teatre del Liceu .